

Checklist: voldoen SO's/AVG's aan de Wzd?

Inleiding

Nu de nieuwe Wet Zorg en Dwang (WZD) in werking is getreden op 1-1-2020 gaat de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) hier op toetsen. Het is dus van belang dat vakgroepen gaan voldoen aan de wet. 2020 is benoemd als overgangsjaar, dus dit jaar kan gebruikt worden werkwijzen aan te passen. Verenso heeft een handreiking opgesteld om SO's/AVG's te helpen bij het toepassen van de Wzd. Deze aanvullende checklist is ontwikkeld op basis van het toetsingskader van de IGJ om in beeld te krijgen hoe ver de vakgroep is met het implementeren van de handreiking. Met behulp van de checklist wordt duidelijk wat de huidige toestand is en waar nog aan gewerkt moet worden in het overgangsjaar.

Omdat niet alle punten waar de IGJ op toetst onder de verantwoordelijkheid van de SO/AVG vallen, zijn alleen de relevante punten opgenomen in de checklist. Ter info is er daarnaast ook een checklist bijgevoegd waarin alle punten zijn opgenomen waar de instelling aan moet voldoen.

1. Checklist SO's/AVG's

In deze checklist zijn alleen relevante punten voor de SO/AVG opgenomen. Wij kunnen ons voorstellen dat het soms lastig is om te bepalen of er wordt voldaan aan een punt, omdat veel punten niet heel concreet zijn. Bijvoorbeeld: is 1 keer per 30 minuten voldoende als het gaat over doorlopend toezicht? Is een e-learning voldoende om te voldoen aan de scholingsplicht of moeten artsen een hele cursus volgen? Hier kunnen wij helaas geen antwoord op geven, omdat de IGJ niet werkt met harde normen, maar alleen een globaal beeld wil krijgen. Het is dus van belang om over de genoemde punten na te denken binnen de vakgroep en beargumenteerde keuzes te maken om voorbereid te zijn op toetsing door de IGJ.

Algemeen

Beleid Zijn de SO's/AVG's betrokken bij het meedenken en advies geven over een Wzd beleidsplan?	☐
Alternatieven, ernstig nadeel en stappenplan Worden er alternatieven voor onvrijwillige zorg, passend bij de cliëntengroep, overwogen? Wordt onvrijwillige zorg alleen toegepast ter voorkoming van ernstig nadeel? Wordt het stappenplan toegepast bij: 1. het voorschrijven en toedienen van sederende geneesmiddelen/psychofarmaca met als doel de cliënt in zijn vrijheid te beperken, invloed te hebben op zijn gedrag en niet overeenkomstig de geldende professionele richtlijnen 2. maatregelen met het gevolg dat een cliënt in zijn fysieke bewegingsvrijheid wordt beperkt 3. de mogelijkheid tot insluiting	☐ ☐ ☐
Scholing en bekwaamheid Zijn alle SO's/AVG's geschoold over: - voorkomen van onvrijwillige zorg - herkennen van verzet en probleemgedrag - veilig en zorgvuldig toepassen van onvrijwillige zorg	☐

<ul style="list-style-type: none"> - gebruik van het stappenplan 	
<p>Kunnen alle SO's/AVG's de volgende punten toepassen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - voorkomen van onvrijwillige zorg - herkennen van verzet en probleemgedrag - veilig en zorgvuldig toepassen van onvrijwillige zorg - gebruik van het stappenplan 	☐
<p>Worden SO's/AVG's regelmatig getoetst op hun bekwaamheid ten aanzien van het toepassen van onvrijwillige zorg?</p>	☐
<p>Melden</p> <p>Wordt er melding gemaakt bij de inspectie bij het vermoeden op ernstig tekortschietende onvrijwillige zorg? (dit kan als Wzd-functionaris, zorgverantwoordelijke of zorgverlener)</p>	☐
<p>Afzondering en separatie</p> <p>Is er doorlopend toezicht (bijvoorbeeld inzet domotica) en intensieve begeleiding bij afzondering en separatie?</p>	☐
<p>Worden mensen met een psychogeriatrische aandoening of jeugdigen <18 jaar niet gesepareerd (of indien noodzakelijk onder permanente begeleiding)?</p>	☐
<p>Raadplegen deskundige</p> <p>Weten SO's/AVG's wanneer zij een andere deskundige moeten raadplegen/informereren als zij de grens bereikt hebben van hun eigen deskundigheid?</p>	☐
<p>Wordt er een niet bij de zorg betrokken deskundige geconsulteerd als de maximale termijn niet wordt gehaald?</p>	☐
<p>Wordt er een externe deskundige geconsulteerd als afbouw na die maximale termijn nog steeds niet lukt?</p>	☐
<p>Kunnen zorgverleners uit andere sectoren makkelijk geconsulteerd worden?</p>	☐
<p>Protocollen en richtlijnen</p> <p>Maken SO's/AVG's gebruik van protocollen en de handreiking 'Wzd voor SO's en AVG's in de intramurale setting' van Verenso/NVAVG ?</p>	☐
<p>ECD</p> <p>Wordt onvrijwillige zorg geregistreerd in het ECD?</p>	☐
<p>Bevat het dossier de vereiste gegevens zodat het verloop en de resultaten van de verleende zorg inzichtelijk zijn?</p>	☐
<p>Wordt de geregistreerde onvrijwillige zorg geanalyseerd en worden deze analyses gebruikt om het beleid aan te passen?</p>	☐
<p>Cliëntvertrouwenspersoon</p> <p>Wordt de beschikbaarheid van de cliëntvertrouwenspersoon (ook als ze geen contactgegevens willen verstrekken) actief en op een begrijpelijke wijze bekend gemaakt aan de cliënt en diens vertegenwoordiger?</p>	☐
<p>RM/IBS</p> <p>Wordt er tijdig een RM/IBS aangevraagd voor cliënten die zich verzetten tegen opname, zorg en/of voortzetting van het verblijf.</p>	☐
<p>Overgang BOPZ-Wzd</p>	

Worden de bepalingen uit de wet BOPZ toegepast bij cliënten waarbij het Bopz-behandelingsplan/-zorgplan voor 1 juli 2020 nog niet is omgezet naar een zorgplan Wzd?	☐
---	--------------------------

SO/AVG als Wzd functionaris

Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden Zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Wzd functionaris vastgelegd en worden deze effectief uitgevoerd? (bijv. de kwaliteit van onvrijwillige zorg bewaken, raad van bestuur adviseren over het beleid rondom onvrijwillige zorg, beoordelen zorgplannen)	☐
---	--------------------------

SO/AVG als zorgverantwoordelijke

Taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden Past de zorgverantwoordelijke het stappenplan op de juiste manier toe?	☐
Voert de zorgverantwoordelijke zijn taken uit volgens de Wzd?	☐
<ul style="list-style-type: none"> - Zorgplan opstellen binnen 6 weken - Cliënt/vertegenwoordiger betrekken bij opstellen zorgplan en inspannen om instemming te krijgen - Rekening houden met wensen en voorkeuren van de cliënt - Evaluatie van het zorgplan binnen vier weken na aanvang van de uitvoering van het zorgplan en daarna elke zes maanden - Evaluaties vastleggen in het dossier - Ervoor zorgen dat onvrijwillige zorg zo kort mogelijk duurt en effectief is - Advies vragen aan een externe deskundige voorafgaand aan de onvrijwillige opname - Onderzoeken of zorg in een andere sector passender zou zijn en overwegen welk wettelijke regime het beste bijdraagt aan passende zorg - Tijdig consulteren van professionals uit andere zorgsectoren als inschakeling van of overdracht naar een andere zorgsector overwogen wordt - Uitkomsten van consultaties en overleggen vastleggen in het ECD 	

2. Checklist Instelling

In deze checklist zijn alle punten opgenomen waar de IGJ op toetst binnen de gehele instelling. SO's en AVG's zijn dus niet verantwoordelijk voor alle punten uit deze checklist, maar deze checklist is ter info.

Sturen op kwaliteit en veiligheid

Zijn alle locaties waar onvrijwillige zorg wordt verleend geregistreerd in het online locatieregister?	☐
Is er een onafhankelijke Wzd functionaris aangesteld na advies van de cliëntenraad?	☐
Zijn de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Wzd functionaris vastgelegd en worden deze effectief uitgevoerd? (bijv. de kwaliteit van onvrijwillige zorg bewaken, raad van bestuur adviseren over het beleid rondom onvrijwillige zorg, beoordelen zorgplannen)	☐
Is er een Wzd beleidsplan waarin is vastgelegd: <ul style="list-style-type: none"> - Met welke alternatieven wordt geprobeerd onvrijwillige zorg zo veel mogelijk te voorkomen - Hoe er wordt omgegaan met het toepassen van onvrijwillige zorg - Hoe onvrijwillige zorg wordt afgebouwd - Hoe intern toezicht is georganiseerd - Hoe extra zorgvuldigheidseisen voor ambulante onvrijwillige zorg uit het Besluit zorg en dwang worden uitgevoerd - Welke factoren worden meegewogen bij de beoordeling of ambulante onvrijwillige zorg de voorkeur heeft boven opname in een accommodatie (rekening houdend met de wens van de cliënt en familie) - Hoe de samenwerking met de huisarts is vormgegeven - Hoe mantelzorgers worden betrokken bij onvrijwillige zorg waarbij overbelasting wordt voorkomen 	☐
Zijn er voldoende alternatieven voor onvrijwillige zorg, passend bij de cliëntengroep?	☐
Wordt er samengewerkt met andere zorgaanbieders?	☐
Is de procedure voor het aanstellen van een competente zorgverantwoordelijke geborgd?	☐
Krijgen zorgverleners structurele scholing over: <ul style="list-style-type: none"> - voorkomen van onvrijwillige zorg - herkennen van verzet en probleemgedrag/onbegrepen gedrag - veilig en zorgvuldig toepassen van onvrijwillige zorg 	☐
Is de overdracht tussen de zorgverantwoordelijke en andere zorgverleners in het zorgnetwerk geborgd?	☐
Wordt onvrijwillige zorg geregistreerd in het ECD?	☐
Wordt de geregistreerde onvrijwillige zorg geanalyseerd en worden deze analyses gebruikt om het beleid aan te passen?	☐
Wordt er melding gemaakt bij de inspectie bij het vermoeden op ernstig tekortschietende onvrijwillige zorg?	☐
Zijn de bouwkundige/fysieke risico's van de accommodaties in kaart gebracht en zijn er de nodige maatregelen getroffen?	☐
Gehandicaptenzorg: Voldoen afzonderingskamers en separeervoorzieningen aan de veldnorm voor afzonderings- en separeervoorzieningen in de gehandicaptenzorg? Ouderenzorg: Zijn ruimtes om een oudere cliënt af te zonderen veilig?	☐
Zijn er protocollen voor de uitvoering van voorbehouden en risicovolle handelingen?	☐
Is er doorlopend toezicht en intensieve begeleiding bij afzondering en separatie?	☒

Worden mensen met een psychogeriatrische aandoening of jeugdigen <18 jaar niet gesepareerd (of indien noodzakelijk onder permanente begeleiding)?	☐
---	--------------------------

Deskundige zorgverleners

Zijn zorgverleners competent in het bieden van alternatieven voor onvrijwillige zorg?	☐
Zijn zorgverleners geschoold in het onderzoeken van de functie en oorzaak van probleemgedrag bij cliënten?	☐
Zijn zorgverleners die onvrijwillige zorg toepassen geschoold in het veilig en zorgvuldig toepassen en kennen zij het stappenplan?	☐
Worden zorgverleners regelmatig getoetst op hun bekwaamheid?	☐
Weten zorgverleners wanneer zij een andere deskundige moeten raadplegen/informereren als zij de grens bereikt hebben van hun eigen deskundigheid?	☐
Maken zorgverleners gebruik van protocollen en de handreiking 'Wzd voor SO's en AVG's in de intramurale setting' van Verenso/NVAVG?	☐
Passen zorgverleners de extra zorgvuldigheidseisen toe bij het verlenen van ambulante onvrijwillige zorg?	☐
Past de zorgverantwoordelijke het stappenplan op de juiste manier toe?	☐
Zijn zorgverleners in staat om verzet te herkennen en zijn zij zich bewust van wat onvrijwillige zorg is?	☐
Wordt het stappenplan toegepast bij: <ol style="list-style-type: none"> 4. het voorschrijven en toedienen van sederende geneesmiddelen/psychofarmaca met als doel de cliënt in zijn vrijheid te beperken, invloed te hebben op zijn gedrag en niet overeenkomstig de geldende professionele richtlijnen 5. maatregelen met het gevolg dat een cliënt in zijn fysieke bewegingsvrijheid wordt beperkt 6. de mogelijkheid tot insluiting 	☐

Rechtspositie van de cliënt

Voert de zorgverantwoordelijke zijn taken uit volgens de Wzd? <ul style="list-style-type: none"> - Zorgplan opstellen binnen 6 weken - Cliënt/vertegenwoordiger betrekken bij opstellen zorgplan en inspannen om instemming te krijgen - Rekening houden met wensen en voorkeuren van de cliënt - Evaluatie van het zorgplan binnen vier weken na aanvang van de uitvoering van het zorgplan en daarna elke zes maanden - Evaluaties vastleggen in het dossier - Ervoor zorgen dat onvrijwillige zorg zo kort mogelijk duurt en effectief is - Advies vragen aan een externe deskundige voorafgaand aan de onvrijwillige opname - Onderzoeken of zorg in een andere sector passender zou zijn en overwegen welk wettelijke regime het beste bijdraagt aan passende zorg - Tijdig consulteren van professionals uit andere zorgsectoren als inschakeling van of overdracht naar een andere zorgsector overwogen wordt - Uitkomsten van consultaties en overleggen vastleggen in het ECD 	☐
Wordt er een niet bij de zorg betrokken deskundige geconsulteerd als de maximale termijn niet wordt gehaald?	☐
Wordt er een externe deskundige geconsulteerd als afbouw na die maximale termijn nog steeds niet lukt?	☐

Bevat het dossier de vereiste gegevens zodat het verloop en de resultaten van de verleende zorg inzichtelijk zijn?	☐
Wanneer de cliënt thuis woont: <ul style="list-style-type: none"> - Is de thuissituatie geschikt voor de onvrijwillige zorg die daar wordt verleend? - Wordt er toezicht gehouden op de cliënt om diens veiligheid en die van zijn omgeving te borgen? - Vermeldt het zorgplan hoeveel zorgverleners aanwezig moeten zijn om verantwoorde zorgverlening te borgen 	☐
Worden cliënten met een IBS, RM of CIZ-besluit alleen opgenomen in een geregistreerde accommodatie tegen overlegging van een afschrift van deze beslissingen?	☐
Bevatten de huisregels geen andere regels dan die nodig zijn voor een ordelijke gang van zaken en de veiligheid in de accommodatie?	☐
Heeft elke wilsonbekwame cliënt een adequate vertegenwoordiging?	☐
Is de benodigde informatie beschikbaar voor cliënten en hun vertegenwoordigers?	☐
Ontvangt de cliënt en/of diens vertegenwoordiger binnen twee weken na aanvang van de onvrijwillige zorg informatie over de rechten van de cliënt, de klachtenregeling en het adres van de klachtencommissie?	☐
Is de instelling aangesloten bij een onafhankelijke klachtencommissie die Wzd klachten afhandelt?	☐
Wordt er tijdig een RM/IBS aangevraagd voor cliënten die vrijwillig of met een artikel 21-indicatie worden opgenomen en zich verzetten tegen de zorg en/of voortzetting van het verblijf?	☐
Wordt onvrijwillige zorg in onvoorziene situaties zorgvuldig toegepast?	☐
Wordt onvrijwillige zorg alleen toegepast ter voorkoming van ernstig nadeel?	☐
Wordt het stappenplan altijd doorlopen voor het toepassen van onvrijwillige zorg?	☐
Wordt de beschikbaarheid van de cliëntvertrouwenspersoon (ook als ze geen contactgegevens willen verstrekken) actief en op een begrijpelijke wijze bekend gemaakt aan de cliënt en diens vertegenwoordiger?	☐
Kunnen zorgverleners uit andere sectoren makkelijke geconsulteerd worden?	☐
Leven zorgverleners die somatische onvrijwillige zorg leveren op grond van de Wzd de verplichtingen na die voortvloeien uit deze wet?	☐
Worden de bepalingen uit de wet BOPZ toegepast bij cliënten waarbij het Bopz-behandelingsplan/-zorgplan voor 1 juli 2020 nog niet is omgezet naar een zorgplan Wzd?	☐